

**BLACK SEA ADVISORY COUNCIL /BSAC/
CONSILIUL CONSULTATIV PENTRU MAREA
NEAGRA**

Асоциация, регистрирана в регистъра на
Юридически лица с нестопанска
Цел (ЮЛНЦ)
На Р България ЕИК 176964109
Седалище и адрес на управление:
Варна, ул. „Охрид“ №24-26, етаж 1
office@bhsaceu.eu

Asociatie, inregistrata in Registrul
persoanelor juridice fara scop patrimonial
al R Bulgaria, CUI 176964109
Sediu si adresa de conducere:
Mun. Varna, str. "Ohrid" N 24-26, etaj 1
office@bhsaceu.eu

ПРОТОКОЛ

От среща на работна група 5 на КСЧМ – 10 май 2023 г.

**Тема: „Работни места в Синята икономика и обучение на бъдещите поколения
рибари“**

На 10-ти май 2023 г. в хотел Лебада, Кришан, Румъния и онлайн през платформата Zoom се проведе среща на фокус група 3 на КСЧМ, на тема: „Работни места в Синята икономика и обучение на бъдещите поколения рибари“

От членовете на КСЧМ на срещата присъстваха представители на: Сдружение "Европейска асоциация на рибарите в Черно море", Фондация "Институт за екологична модернизация", Организация на производителите "Черноморска мида", Сдружение "Асоциация на дребномащабния риболов "Св. Николай Чудотворец", НПО – Маре Нострум, Асоциация на рибарите от пристанище Томиш, Асоциация "РО-ПЕСКАДОР" Тулча, Федерация на рибарските организации в Черно море, Сдружение "Иван Пацайкин - Миля 23", Сдружение "Дунавска идентичност", Рибарско сдружение "Головица".

Чрез видеовръзка гости на срещата бяха: г-н Константин Петров – координатор на Генералната комисия по рибарството в Средиземно море (ГКРСМ/GFCM) за Черно море, д-р Виктор Ница (Victor Nita) – Институт „Григоре Антипа“ гр. Констанца.

Срещата беше открита и водена от г-жа Михаела Кандеа-Миря (Michaela Candea-Mirea).

Г-н Даниел Бухай: темата за Синята икономика и нейното значение за осигуряване на работни места в рибарския сектор занимава все повече ЕК и все повече се акцентира върху нея. Надява се чрез обсъждане между членовете на КСЧМ да се оформят идеи за бъдещи препоръки.

Следва презентация на г-жа Михаела Миря свързана с работните места в Синята икономика (СИ) и тяхното значение за сектора на рибарството и аквакултурата. Ако се разгледат работните места в синята икономика по сектори във всеки морски басейн в

Европейската общност, може да се види че рибарския сектор заема много по-голям процент за Черно море, отколкото другите морета и достига до 23% в сравнение с другите сектори в Синята икономика. Това показва, че работните места в СИ се свързват много повече с риболова в Черно море. В същото време за аквакултурите нещата стоят по друг начин – за останалите страни в ЕС %-та на работните места е между 8 до 14% от всички сектори, то за Черно море този сектор не съществува. Това навежда до извода, че за СИ в Черно море има много място за развитие на работните места, особено в аквакултурата. В доклада на ГКРСМ за 2022 г. се вижда, че голямо значение за създаване на работни места има дребно-машабния риболов, но печалбите са много ниски. Трябва също така да се акцентира и на факта, че работната сила в риболова ежегодно остарява и това съвпада и с изказванията на членовете на КСЧМ, че трудно намират за работа квалифицирани кадри в риболова. Няма ново поколение рибари, или са много малко, които да прилагат иновативни технологии. Работните места в сектора, но които не са пряко свързани с риболова са 2,5 пъти повече от рибарите – т.е да се обърне внимание, че когато става дума за работни места в риболова, не се говори само рибари.

Г-н Даниел Бухай: отправя въпрос дали дефиницията за Синя икономика включва само рибарството и аквакултурите, или има и други сектори?

Г-жа Михаела Миря: Когато се говори за СИ няма точна дефиниция, а са включени всички дейности свързани с морето – риболов, аквакултура, производство на възобновяема енергия в морските басейни, вятърни паркове, дейности за опазване на околната среда и т.н.

Г-н Мариан Паю (Marian Paiu) от НПО „Маре Нострум“: В концепцията за СИ се включва и опазването на морските екосистеми и ресурси, а също и всички области свързани с тях започвайки от образованието до конкретните дейности свързани с това.

Г-н Велислав Вангелов председател на Организация на производителите "Черноморска мида": отправя въпрос каква точно е дефиницията за синя икономика. В настоящата работна група се разглежда като дейности свързани с морето, а всъщност СИ е възглед, който надгражда Зелената икономика и основният принцип на тази концепция е отпадъка от продукцията на риболова и аквакултурата да се използва като суровина в друг вид дейност – т.е да няма отпадък. Основният принцип е не да се опазва околната среда, а да няма никакъв отпадък от производството в СИ.

Г-жа Михаела Миря: казаното от г-н Вангелов обхваща не само СИ като концепция, но и кръговата икономика. Двете разбира се могат да се обединят, но кръговата икономика е отделна, а когато говорим за СИ има две основни дефиниции – едната е на Световната банка, а другата е на ЕК. Между тях има синергия, но се позволяват отделни тълкования – напр. Световната банка определя СИ като съществуваща самостоятелно, която използва устойчиво океанските ресурси за развитие на икономиката, подобряване качеството на живот и създаване на работни места, опазвайки океанските екосистеми, докато ЕК определя СИ като обединяваща всички икономически дейности свързани с океаните, моретата и крайбрежията. Друг аспект на СИ е свързан с морските ресурси, които могат да са живи и неживи, докато

рибарството и аквакултурата се интересуват само от живите, то СИ се отнася до устойчивата експлоатация на всички тези ресурси.

Г-н Людмил Икономов председател на Фондация "Институт за екологична модернизация": рибарството и аквакултурата са един малък сегмент от СИ, но ролята на Консултативните съвети е да формулират регионалния вид на СИ. Това означава например, че СИ за Балтийски море е една, различна от тази за Каспийско море и трета за Черно море. КСЧМ трябва да определи кои са компонентите на СИ в западната част на Черноморския регион.

Г-жа Михаела Миря: днешната среща на КСЧМ е посветена на работните места в Синята икономика свързани с риболова и аквакултурата, а не да даваме определение на СИ, която е дефинирана по някакъв начин от ЕК и Световната банка. Дори КСЧМ да приеме най-широкото определение за СИ, да си припомним че той е създаден в рамките на ГД Морско дело и рибарство на ЕК, т.е. препоръките които биха се изработили свързани с работните места в СИ, трябва да са свързани с риболова и аквакултурата.

Следва презентация на д-р Виктор Ница от Института за морски изследвания и развойна дейност „Григоре Антипа“ в гр. Констанца, на тема Демонстрационен център за аквакултура от мекотели в Черно море“. Още през 2012 г., на първата среща на работната група за Черно море на GFCM Институтът „Григоре Антипа“, потвърждава готовността си да поеме домакинството и координацията на всички действия, предвидени за създаването на демонстрационен център за аквакултура в Констанца. По време на срещата относно създаването му, за насърчаване на устойчива аквакултура в Черно море, 27-28 септември 2017 г., гр. Констанца, Румъния, е решено да бъде домакин и координатор на Производствен демонстрационен модул за култивиране на миди *Mytilus gallorprovincialis*, а институтът в гр. Трабзон, Турция да бъде домакин и координатор на Демонстрационен модул за целево отглеждане и развъждане на калкан *Scorophthalmus maximus* и пъстърва *Salmo labrax*. Като се уточнява, че тези два центъра не се занимават само с посочените видове риба и мекотели. През март 2018 г. в Трабзон, се провежда техническа среща за създаване на двата демонстрационни центъра за Черно море и представяне на демонстрационни производствени модули за отглеждане на посочените видове. На срещата са обсъдени възможни програми за обучение, пътна карта и работен план, определена е подробно и бъдещата структура на основните точки в Констанца и Трабзон. Целевите групи на центровете са: • Национални и местни власти, участващи в планирането, управлението и ветеринарно-санитарния контрол в аквакултурата; • Дребни инвеститори от частния сектор с нисък инвестиционен капацитет, дребни предприемачи, включително рибари; • Публични институции и неправителствени организации с цел повишаване на осведомеността за значението и значението на аквакултурата за региона; • Национални и международни изследователски институции.

На 17 - 28 септември 2018 г., в Констанца, Румъния е проведен първият курс на обучение, който включва пет теоритични и практически модула - • Миди - биология теория жизнен цикъл развитие и възпроизвеждане практическо приложение анатомия и оценка степента на филтриране; • Теоретични системи за отглеждане на култури,

инсталиране на технически системи за отглеждане, планиране на производството и практическо развитие на ферми, посещения на ферми и съответен практически опит; • Законодателна рамка Класификация на производствените зони съгласно Регламенти 853 и 854 на ЕО; • Микробиологичен мониторинг и вредни цъфтежи на водорасли Оценка на вземане на проби от вода и ракообразни за замърсяване с E coli, идентификация на токсични водорасли; • Технологии, прилагани след култивирането, управление на качеството, теория, законодателство на ЕС в областта на мекотелите, системи за пречистване, съхранение, дистрибуция, доставка и управление на качеството, практика, експлоатация на системи за пречистване, производствена верига, внедряване на системата НАССР.

Вторият курс е проведен от 6 до 10 май 2019 г и е имал за цел да запознае участниците с патологиите при двучерупчестите. Състоял се е от 7 модула теория и практика - • Биология и екология на вида *Mytilus galloprovincialis*, растеж и жизнен цикъл на мидите, репродукция, практика, дисекция, приложение; • Законодателна рамка Класификация на производствените зони съгласно Регламенти 853 и 854 на ЕО; • Микробиологичен мониторинг и вредни цъфтежи на водорасли. Оценка на вземане на проби от вода и ракообразни за замърсяване с E coli. Идентификация на токсични водорасли; • Патологии на мекотелите (с акцент върху вирусологията и въздействието върху качеството на мидите); • Риболовът и аквакултурите в контекста на зоните за морско пространствено планиране, разпределени за аквакултури; • Безопасност на храните и управление на качеството, прилагане на принципите на НАССР; • Доклади за състоянието на аквакултурите в страните, граничещи с Черно море.

Между 13 - 16 април 2020г. в условия на пандемията от Ковид 19, Демонстрационният център за аквакултура (ДЦА) на мекотели в Констанца стартира инициатива за безплатни онлайн курсове за техники и технологии в аквакултурата. Изследователите на Института предлагат онлайн обучение на живо в рамките на координация на GFCM в лицето на г-н Хусам Хамза, и изпълнителният директор на ДЦА в Констанца - д-р Виктор Ница. Тази първа онлайн обучителна сесия е посетена от над 1500 души.

На 4 - 6 май 2022 г. се провежда следващият онлайн курс в рамките на Демонстрационния център по ключови аспекти на аквакултурата на дребни мекотели.

Наред с липсата на законодателна рамка, която да позволи концесията на водни площи в Румъния, основният проблем, който възпрепятства както култивирането, така и събирането на двучерупчести от естествената среда, е била липсата на микробиологична класификация на водите на Черно море, както се изисква от регламент № 627/2019 г. След многобройните интервенции, направени от Института „Григоре Антипа“ в лицето на ДЦА, от юни 2019 г. с подкрепата на GFCM, Националния ветеринарно-санитарен орган, Националната агенция по рибарство и аквакултури, Министерство на околната среда, водите и горите, както и Института за диагностика и здравеопазване на животните, стартира междуведомствено споразумение за класифициране на производствени зони и зони за преместване на живи двучерупчести мекотели. На срещата за започване на класификацията бяха инвентаризирани

източниците на замърсяване, подчертани от документалното разследване, разработено от Института „Григоре Антипа“, обсъдени и позиционирани областите от интерес за класификация, както и мрежата и програмата за вземане на микробиологични проби, необходими в етапа на първоначалната класификация. След 6 месеца микробиологичното изследване беше завършено. Компетентният орган класифицира всичките 3 зони за производство и преместване на живи двучерупчести мекотели в румънския сектор на Черно море в клас „А“ на водата. Тази класификация стана и благодарение на румънския рибарски сектор, чийто представители са и членове на КСЧМ. Една от зоните, предложени за развитие на аквакултури на румънския бряг, се намира в Аджиджа Ефория. Предварителният подбор на района е извършен, като се вземат предвид редица параметри, които показват неговата пригодност за аквакултури, сред които са липсата на конфликти с други употреби на морското пространство, липсата на източници на замърсяване от сушата в близост, подходяща дълбочина на водата, подходящ субстрат за закрепване на инсталациите за аквакултури, наличие на хидротехнически съоръжения за защита срещу бури.

По отношение на социо-икономическите аспекти на ДЦА в Констанца се извършва и оценка на потребителските навици и възприемането на морската аквакултура, рибата и морските дарове в Румъния, чрез разработване и подаване на онлайн въпросник. Били са попълнени над 500 въпросника и получените резултати показват, че в Румъния, въпреки екологичните и административно-законодателните ограничения, които са възпрепятствали досега развитието на морската аквакултура, има потенциал за социално приемане на този вид дейност. Мнозинството от кореспондентите са готови да консумират такива продукти, като се има предвид, че аквакултурата на мекотели може да има множество ползи - социални и екологични.

Следващите стъпки, които предстоят на Демонстрационния център за аквакултури са: • Предложени са разнообразни теми за бъдещи курсове за обучение; • Технологии за отглеждане на миди като аквакултура, адаптирани към спецификата на румънското крайбрежие; • Изследване на нови видове мекотели с потенциал за аквакултура *Magallana gigas*, *Mya arenaria*, *Cerastoderma edule*.

Следват коментари:

Г-н Мариан Пау: отправя въпрос към д-р Виктор Ница може ли да посочи примери за работни места в СИ?

Д-р Виктор Ница: ДЦА не е лицензиран като обучителен център, от Министерството на образованието, но той може да споделя опита, който има чрез провеждането на курсове и да създава мост между науката и практиката като предава съществуващите знания. Ако трябва да се даде пример за работни места в СИ, то те трябва да са лица, работещи в съответни ферми за морска аквакултура. Важно е когато се назначава дори неквалифициран работник, то той да е запознат с курсовете провеждани в ДЦА и има общи понятия по отношение на анатомията, биологията, околната среда и опазването ѝ, както и за използваната техника.

Г-жа Михаела Миря: отправя въпрос към д-р Ница, това което ДЦА може да предложи като курсове, дори да не са обвързани с издаването на съответен сертификат за обучение, до каква степен може да обхване теми, които не са включени в образователните програми на съответните учебни заведения?

Д-р Виктор Ница: през последните години се наблюдава отлив от специалностите свързани с рибарството. Например университета в гр. Галац се е опитал да възобнови инженерната специалност „Техники и технологии свързани с рибарството“, но никой не е кандидатствал за тях. Усеща се огромна липса на квалифицирани кадри.

Г-н Лауренциу Миря: проблемът за квалификацията на заетите в аквакултурата и рибарството може да се разреши като съответните румънски асоциации кандидатстват по новата рибарска програма и получат средства за извършване на квалификационни курсове, на които да поканят като лектори добри специалисти от риболова и научните среди. Трябва спешно да се създаде работна група с участието на ИАРА, НАРА и съответните министерства, за да отговорят на въпроса кога в Румъния ще може да се отглежда морска аквакултура, защото към момента в страната не могат да се наемат морски пространства.

Г-н Даниел Бухай: По отношение на създаването на работна група с ИАРА и НАРА – по компетентна група от тази на днешната среща не може да се създаде, защото са били поканени всички заинтересовани Министерства, както и ИАРА, НАРА, но тяхното отсъствие показва до каква степен са заинтересовани от разискваната тема.

Г-н Йордан Господинов: въпросът с липсата на работна ръка в рибарството е много сериозен. Само по себе си обучението няма да доведе до прилив на кадри в сектора. От двете държави членки България и Румъния има изтичане на кадри от всички сектори към Западна Европа. Например водолазите са се насочили към работа в Норвегия, като основната причина е ниското заплащане в България, по лошата социална среда и по малко законност и правила. Не може да се чака само финансова помощ от държавата, но може да се иска от нея облекчаване на данъците в сектора; намаляване на ДДС на морските храни; по-лесни условия за назначаване на работна ръка – както от страната, така и от чужбина; промяна в категорията на труд за по-ранно пенсиониране в сектора; финансиране на транспорт за доставяне на работници от по-отдалечени райони до работните им места; позволение за сезонно назначение без рестрикции за фирмите заради прекъснатост на производствения процес; създаване на по-лесни условия за усвояване на средства от европейския фонд за рибарство, за да може и най-малките рибари да достигнат до тези средства; безвъзмездно изготвяне на проекти от държавната администрация по които фирмите и рибарите да могат да кандидатстват; специален стимул за фирмите изнасящи продукция с добавена стойност.

Г-н Даниел Бухай: дискусиите се отклониха към темата за аквакултурата, която е предвидена за следващия ден, но това не е случайно, защото аквакултурите ще бъдат решението на проблемите в рибарския сектор. Както се видя и от вчерашната работна група за все повече намаляващите улови на рапана за последните 5 години, съществуването на рибарството в Черно море като основна дейност в СИ е поставено под риск. Явно е, че аквакултурите са жизнеспособно решение за работните места.

Преориентацията на персонала от риболова към аквакултурата е най-лесният път за спасяване на работните места, защото тези хора ще продължат да работят в позната среда, а резултатите от тяхната дейност ще са живите морски организми – мекотели и рибни ресурси, а тази дейност ще се осъществява при много по-устойчиви и безопасни условия за работа. За това КСЧМ трябва да обърне внимание на институциите да създадат нормативна база за работа в морската аквакултура и да улеснят процедурите.

Г-н Данко Пенев от Асоциация на рибарите от пристанище Томиш: предложенията изказани от г-н Господинов е добре да се включат в препоръка, защото бяха много на място казани и обхващат доста аспекти от работата в риболова. Като допълнение към тях добавя, че фирмите, които вече са в областта на риболова трябва да имат преимущество в прехода към аквакултура, защото ще има по-голяма приемственост и ще се запазят работните места, а и по този начин ще бъдат обезвъзмездени за усилията си да произведат и възпитат кадри в риболова.

Г-н Даниел Бухай: предложението на г-н Пенев е предвидено в регламент 1380, чл.7, ал.1, т.Д – ще се дават стимули на собствениците на кораби и фирми, занимаващи се с по-селективен риболов, допринасят за избягване на нежелания приулов и т. С – мерки за адаптиране от риболов към аквакултура. За съжаление това не се прилага в България и Румъния.

Г-н Константин Петров: споделя информация за форума за дребно-мощабния риболов на ГКРСМ. Темата за работните места в дребно-мощабния риболов е много чувствителна и за неговото бъдеще е от значение развитието на аквакултурата, защото това е възможност за диверсификация на дейностите на дребните рибари. Обучението в демонстрационните центрове за аквакултура е много полезно и би създадо увереност у рибарите желаещи да се занимават с аквакултура, показвайки им кои бизнеси са икономически оправдани. ГКРСМ организира четири семинара в рамките на форума за дребно-мощабния риболов (ДМР) през 2023г.-2024г., като организациите от черноморския регион могат да заявят участие и да дадат своите предложения за програмата и местата за провеждане. Първи семинар – да се засили ролята на организациите на ДМР. Ще се обсъждат възможностите за разработване на проекти и финансирането им. Втори семинар – Замърсяването в Черно море – целта е да се идентифицират източниците на замърсяване от риболовната дейност и обучение на рибарите как да намалят негативния ефект върху морската екосистема в следствие на риболова. Трети семинар – неместни видове в Черно море, които могат да са обект на търговски риболов и развиване на пазар за тях. Четвърти – селективност на риболовните уреди. Ще има възможност за обмяна на най-добри практики между рибари в Средиземно и Черно море.

Г-жа Михаела Миря: когато станат известни датите и местата за провеждане на тези семинари, моли г-н Петров да ги сподели с членовете на КСЧМ.

Следва закриване на срещата.

Изготвил протокола: г-жа Елена Пенева